Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ   РІК XXIX.   ЧИСЛО 43.   ДЖЕРЗИ СІТІ, Н. ДЖ., ВТОРОК, 22-го ЛЮТОГО, 1921.   VOL. XXIX.   No. 43.   JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, FEBRUARY 22, 1921.   THREE CENTS

Телеграма У. Н. Союза до Ліґи Народів.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., 21. лютого. — З нагоди зібрання Ради Ліґи Народів на конференцію в Парижі, Головний Уряд Українського Народного Союза вислав на імя президента Ради, Льва Буржуа, слідуючу каблеграму:

Jersey City, N. J., February 19, 1921.

M. LEON BOURGEOIS,
President Council League of Nations
Paris, France.

In the name of principles proclaimed by Allied Nations, we appeal to you to liberate the population of East Galicia from oppressive rule under Polish occupation, which threatens with serious international complications, and to accord right of selfdetermination to this population, the only oppressed nationality of the former Austrian monarchy, which has been denied that right.

THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.
Simon Yadlowsky, President;
John Kashtaniuk and Roman Slobodian, Secretaries.

По українськи вона звучить:

Джерзи Сіти, Н. Дж., 19. лютого, 1921.

Д. ЛЕОН БУРЖУА,
Президент Ради Ліґи Народів
Париж, Франція.

В імени засад, проголошених аліянтськими народами, апелюємо до Вас за визволенєм народу Східної Галичини зпід угнітаючого панованя польської окупації, яке грозить комплікаціями, та за признанєм права самоозначеня тому народови, котрий є одиноким поневоленим народом бувшої австрійської монархії, якому заперечено сього права.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.
Семен Ядловський, предсідатель;
Іван Каштанюк, Роман Слободян, секретарі.

Як довідуємось, телеграми з протестами проти польської окупації Східної Галичини вислали також: **Український Народний Комітет в Злучених Державах і українська католицька дієцезія в Злучених Державах.**

Сенат обмежує іміґрацію.

ВАШІНГТОН, 19. лютого. — Сенат ухвалив 62 голосами проти 2 законопроєкт Дилинґгема, котрий входить в життє 1. цьвітня сего року, а котрий обмежує число нових іміґрантів, котрим буде вільно приїхати до Злучених Держав, до певного проценту тих іміґрантів, котрі з даного краю уже є тут. Комітет сенату для справ іміґрації пропонував, щоби число іміґрантів обмежити до 5 процент, але повний сенат не згодився на се і ухвалив число нових іміґрантів до 3 процент старих.

МИТОВИЙ ЗАКОН.

ВАШІНГТОН, 19. лютого. — Палата послів постановила відослати закон про охоронне мито до спільної конференції палати послів та сенату, щоби вирішити ті суперечности, які зайшли межи ухвалою палати послів та ухвалою сенату. Так як президент Вилсон дав до зрозуміня, що він заветує всякий закон про охоронне мито, то до ухваленя сего закона в друге треба буде кваліфікованої більшости в обох палатах конґресу, виносячої дві треті голосуючих. Тимчасом проти законопроєкту заявилися також деякі конґресмени з републиканської партії, котра хоче переперти сей закон проти президента, і через те нема надії, щоби републиканцям удалося уневажнити вето Вилсона в сій справі.

УЖЕ ВИБРАНО НОВОГО СЕКРЕТАРЯ СТЕЙТУ.

ВАШІНГТОН, 19. лютого. — Чарлс Гюз, котрий кандидував на президента Злучених Держав в 1916. році, приняв запрошенє будучого президента Гардінґа стати секретарем стейту (президентом міністрів) в його кабінеті (міністерській раді).

ТИФ ТА ІМІҐРАЦІЯ.

НЮ ЙОРК, 21. лютого. — Хоч заступник комішенера іміґрації в порті Ню Йорк каже, що Елис Айленд не має насікомих, іміґраційні власти задержали нині 24 людий зпомежи нових іміґрантів, котрі приїхали сюди за послідну добу, щоби очистити їх з насікомих, вислано їх до шпиталю.

КОНВЕНЦІЯ ПРОВІДНИКІВ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ В СПРАВІ ЮНІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.

ВАШІНГТОН, 20. лютого. — Самоел Ґомперс, голова Американської Федерації Праці, скликав до Вашінґтону на четвер засіданя урядників 109 робітничих загально державних та межидержавних юній, щоби заняти становище супроти нової боротьби предприємців за „отвертою фабрикою".

ПРОСЯТЬ ДРУКАРІВ ДО ДИСКУСІЇ НАД ЗНИЖЕНЄМ ЗАПЛАТИ.

НЮ ЙОРК, 20. лютого. — Товариство властителів друкарень запросило юнії друкарів на конференцію на 24. лютого, щоби застановитися над зниженєм заплати друкарям від 1. цьвітня сего року. На конференції будуть представлені 250 друкарських юній, котрі організують коло 20.000 друкарів. Предприємці кажуть, що видатки на житте зменшилися, а умови в друкарськім промислі погіршилися і тому треба обнизити заплату.

ВЕЛИКІ СНІЖНІ ЗАМЕТІЛІ ПО АМЕРИЦІ.

Перший великий сніг сеї зими впав вчора. В Ню Йорку сніг сягає глибини 12 цалів. Через заметілі та сніговиці перервано рух на богато зелізниць. Загалом увесь зелізничий рух на схід від Тенесі та Верджінії аж до північної части нюйорского стейту та південної границі Нової Анґлії потерпів більше або менче. В богато місцях лютували великі сніговиці. В місті Ню Йорку через сніговиці погибло 9 людий. Коло Куні Айленд буря загнала на мілину корабель. Місто Ню Йорк наяло до проміганя снігу 16.000 людий.

ЩЕ ДО ОСТОРОГИ ПРОТИ ОБМАНЦЯ.

(Кореспонденція „Свободи").

ШИКАҐО, Ілл., 19. лютого. — Волтер Дністринський, нотoричний обманець був перед шістьма тижнями в Шікаґо. Представлявся Володимир Лінски і так підписував чеки. Чеки виставлені на **Second National Bank, Cincinnati, Ohio.** Говорив він, що в Сінсінеті має велику аптику. Метода його була така, що „приходив віддавати довг, затягнений перед кількома роками". Коли-ж вірительне міг собі довжника пригадати, то Лінски впевняв, що „ви забули, але я чесний чоловік не забув". Отже віддавав „довг" чеком, а слідуючої днини приходив виміняти чек, бо мовляв „не стало готівки на дорогу".

Також говорив, що імя його є Володимир Ліщинський, але змінив його на Лінски, щоб Американцям лекше вимовляти. „Надув" одного чоловіка таким чеком на $30.00. Правдоподібно він той самий Ліщинський, що тому сім років обікрав одного аптикаря на тисяч долярів.

ФРАНЦУСЬКИЙ РЕДАКТОР КРИТИКУЄ АМЕРИКУ.

ХОЧЕ, АБИ АМЕРИКА ПОКАЗАЛА ЛЮБОВ ДО ФРАНЦІЇ ДІЛАМИ, А НЕ УСМІШКАМИ.

ПАРИЖ, 19. лютого. — Ґабріель Ганото кличе в тутешній газеті „Ентрансенжан" до Американців, щоби зрозуміли потребу прочищення атмосфери.

Він пише таке:

„Говорім отверто з Американцями, котрі люблять отвертість.

„Ми знаємо, що вони щирі, але вони повинні показати свою любов ділами, а не тільки усмішками.

„Америка воювала з Европою і в Европі за незавимість світа. Помагаючи Франції, Бельгії, Анґлії й Італії, вона помогла собі. Я виказав писаними документами, що Вільгельм хотів, по побіді над Анґлією і Францією, збудувати могучу фльоту і змусити Америку до здачі. Розумні Американці се розуміють.

„Ми всі осягнули побіду для загальної справи.

„По осягненю побіди конституційне правительство наложило на нас мир у формі, яка не була нашою. В заміну за се президент Вилсон обіцяв нам дати „тридержавний союз", який був би нашою одинокою запорукою, і задля якого ми покинули свою систему. А тепер, як правительство Америки змінилось, ми не знаємо, що Америка зробить.

„Отверто кажучи, ми хочемо знати, як Америка скінчить війну. З нами і без нас? Отсе ми хочемо знати. Інші річи не важні".

ВСЕ ЧЕРЕЗ ГРОШІ.

НЕМА ВЕЛИКИХ НАДІЙ НА КОНФЕРЕНЦІЮ В ПАРИЖІ. Франція грозить Німеччині військовою силою, як не прийметься платити аліянтам 400 біліонів марок в золоті.

ПАРИЖ, 19. лютого. — Французи вірять, що Німці приймуть аліянтські услівя відшкодованя лише тоді, як Французи покажуть їм оружє, і для того французські власти протягом останніх 48 годин викінчували пляни кар на Німців.

Аліянтсько-німецька конференція в Парижі має зачатись щойно 1. марта, а тимчасом має прийти на чергу справа зміни (ревізії) турецького договору із Севр, але мимо того сподіваються, що як тільки аліянтські представники зійдуться до Лондону, зачнеться дебата над справою німецького відшкодовання.

Французи хотять виступити зі своєю військовою силою против Німеччини, власне тадї, як буде відбуватись конференція з Німцями в Лондоні. Вони гадають, що оружна сила спонукає їх уступити і пристати на аліянтські домаганя, бо Німці переконаються, що іншого виходу для них вже немає.

Одначе є можливе, що британський премієр не згодиться на сей фронцуський плян, а тільки пристане на се, щоби Німців повідомити, що їх чекає, як будуть вперто противитись.

Французький премієр Бріян сказав на тайному засіданю комісії сенату вчера вечером, що є 4 способи виступу проти Німеччини в справі военного відшкодованя:

1. Формальне повідомленє Німеччини, що окупація (занятє) Рену не буде проволікатись, аж поки Німечина не покаже своєї доброї або злої віри в переговорах про военне відшкодованє.

2. Розширене військової окупації Німеччини.

3. Митова (цлова) границя між німецькою Ренською провінцією (яка є тепер під французькою окупацією) і рештою Німеччини.

4. Виключенє Німеччини з Ліґи Народів.

Найбільше Французи сподіваються застрашити Німців погрозою про розширенє своєї військової окупації в Німеччині. До сеї окупації Французи вже мають готові пляни.

Сподіваються, що для сеї ціли Франція задержить річник війска з 1919. року, який має бути розпущений домів дня 25. марта с. р., а також, кажуть, відкликала би з дому річник віска з 1918 року.

Французи не толкують собі вчерашньої промови Ллойда Джорджа в палаті громад в той спосіб, що треба ще поробити окремі парляментарні заходи, заки наложиться би кари на Німеччину. Французи кажуть, що коли прийдеться переконувати парляменти і народи, що Німці дійшли в злій вірі, то їх відмова сповнити аліянтські домагання буде досить переконуючим арґументом на се.

Сьогодня вечером тутешня півурядова часопись „Там" пише в сій справі так:

„Ллойд Джордж каже, що перед наложенєм кар на Німеччину треба показати правительствам, парляментам і народам, що Німеччина виступає проти аліянтів. Ми годимося з тим, що аліянтські уряди перед ударом на Німеччину мусять мати за собою публичну опінію (громадську думку) у своїх краях. Длятого саме у відповідь на крики, щоби ми помашерували на Берлін, сказали ми, що насамперед треба випробувати розумних способів помиреня. Франція хоче мира і вона волить мирову злагоду.

„Але тепер Німеччина виступила проти аліянтів. Сей виступ находиться в трох промовах німецького премієра д-ра Сімонса. Сей виступ звернений проти нас в горячковій кампанії іззa Рену. Сей виступ стверджує також постанова німецького правительства здержати працю розорування в Німеччині. Др. Сімонс їде до Лондону з наміром велично уступити, як зробив се Брокдорф-Ранцав. У всякому разі дня 1. марта с. р. дізнаємось про се в Лондоні урядово. І пощо нам інших доказів? І пощо дальших проволок?

„Коли по нашій стороні слушність, і коли нема іншого способу кромі сього, щоб ужити сили, ми повинні звернутись за давньою порадою британської фльоти: бий скоро і сильно".

В Лондоні роблять приготовання для німецької конференції, а тимчасом „комісія відшкодовання" вислала до Німеччини останні зіставлення про домаганя аліянтських народів винагороди за шкоди, які Німеччина їм зробила підчас війни. Сі обчислення роблені окремо в грошах кождої з аліянтських держав, що предкладають свої домагання, а досі ще не роблено заходу, щоби всі ті домагання перечислено на валюту одної лише з держав. Німцям сказано, щоби прислали знавців і від себе в часі до 1-го мая с. р., котрі могли би сю справу обговорити з аліянтськими експертами.

Мимо того побіжні обчислення подають загальну суму всіх предложених аліянтами відшкодовань на 220 біліонів (міліярдів) золотих марок. Колиб Німеччина мала се відшкодованне платити протягом 30 літ, як се сказано в версальському мировому договорі, то разом з відсотками дійшла би до висоти 400 біліонів марок в золоті.

Загальна сума военного відшкодовання, яке мало би бути усталене остаточно перед 1. маєм с. р., виносида би стілько, скілько Німеччина обовязана платити згідно з постановами версальського мирового договору протягом 30 літ. Отже Франція наперед хоче знати, чи Німеччина добровільно приймуть плян аліянтських знавців, що приписує сплату відшкодовання протягом 42 літ і також мито 12½% для аліянтів на німецький експорт (вивожені товари) протягом тогосамого часу. Колиб Німці того пляну не приняли добровільно, то Франція його покине а буде старатися змусити Німеччину військовою силою платити аліянтам відшкодованне, яке приписує мировий договір, а яке має визначити „комісія відшкодовання" до дня 1. мая с. р.

ПРЕЗИДЕНТ МАСАРИК ХОРИЙ.

ПАРИЖ, 19. лютого. — Професор Тома Ґ. Масарик, президент Чехословаччини, про котрого недуґу були вісти в перших днях тижня, є тепер в критичнім стані, як доносить сюди депеша з Праги, столиці Чехословаччини.

Інша депеша з Праги подає, що недуга президента Масарика є легка.

Ратуйте житте Українців і Українок в рідному краю!

Як виглядає „свобода преси" в Галичині під ляцьким наїздом.

Поменьшена відбитка 1-шої сторони другого числа нового українського дневника у Львові під заголовком „Український Вістник".

Ч. 2   Львів, середа дня 26. січня 1921.   Рік І

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСТНИК

Виходить о годині 5. рано.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ И ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10.

Недоля української преси.

По Україні і про Україну.

Повисшу відбитку зробили ми з 2-го числа відновленого українського дневника у Львові п. з. **„Український Вістник"** з дня 26. січня с. р.

Як звісно, ляцькі наїзники наперед заборонили видавати у Львові давній український дневник **„Діло"**, який виходив без перерви понад 30 літ. Потім на місце „Діла" зачав виходити другий дневник п. з. **„Громадська Думка"**, одначе і він скоро був заборонений. Далі львівські Українці стали видавати третій дневник п. з. **„Українська Думка"**, але і його небаром Ляхи заборонили.

Тепер уже на місце „Діла" виходить четвертий дневник у Львові п. з. **„Український Вістник"**.

Дня 25. січня с. р. появилося перше число сього нового дневника, **а вже друге число, як бачать наші читачі з повисшої поменьшеної відбитки, було сконфісковане Ляхами.**

На місці сконфіскованої статті Ляхи оставили біле поле, але крім того оставили ще й дуже вимовний заголовок сеї статті **„Недоля української преси"**. Ліпшої ілюстрації до сього заголовка тяжко було-б найти, як власне се біле поле.

Колись Українці пригадають ляцьким наїзникам їх „свободу преси", а тимчасом американські і канадійські Українці не повинні вдоволитись тим, що вони знають про ляцькі злочини, але повинні інформувати про них також американську і канадійську публику.

Крім того вони повинні помогти українським газетам у Львові, котрі мусять вести тяжку боротьбу з ляцькими наїзниками.

Се можна легко зробити, як американські і канадійські Українці пішлють передплату на українські газети (10 до 20 долярів) або жертви на пресовий фонд.

Уряд Петлюри подає свою деклярацію до преси.

ДЕКЛЯРАЦІЯ ГОВОРИТЬ ПРО ЗМАГАННЄ ПРАВИТЕЛЬСТВА ПЕТЛЮРИ СТВОРИТИ УКРАЇНСЬКУ НАРОДНЮ РЕСПУБЛІКУ.

ЛОНДОН, 19. лютого. — Американська Запомогова Орґанізація „Европейський Фонд Дітий" одержала сьогодня депешу з Варшави, столиці Польщі, що представники правительства Петлюри, котрі тепер находяться в Тарнові (на Мазурщині) подали представникам преси зладжене свого уряду, в якому сказано про його змагання створити незавимсиму Українську Народню Республику.

Пишіть до „Свободи", що робить Ваша громада: чи збирає поміч для Галицької України; чи уладжує віча, концерти, представлення. Напишіть також, як нічого не робить. І подайте, чому. Дописі виписуйте коротко, виразно, чітко, по одній стороні паперу і на картках невеликих, будуть все поміщені вкору. Довгі, нечиткі дописі, писані на великих картках паперу, мусять довго чекати своєї черги.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На рік	$10.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Протести проти польської окупації Східної Галичини.

В понеділок, 21. с. м., зібралася в Парижі, у Франції, Рада Ліґи Народів.

Рада, в якій є заступлених 8 принципальних держав, радити-ме кілька днів під проводом президента Ради, Француза, Леона Буржуа.

Вона радити-ме над найважнійшими міжнародніми справами теперішньої хвилі, до яких між іншими належать: турецька справа, польсько-литовський спір ізза польського нападу на Вильну, столицю Литви, справа зміни конституції Ліґи Народів і. т. д.

Оскільки звісно, Рада не взяла на порядок дня справи Східної Галичини, котра хотяй є міжнародньою але не є для Ліґи так октуальною як другі, бо Українці не піднюсять такого алярму, як се роблять другі.

Колиб другі держави знали та інтересувались тим, що діється в Східній Галичині, то се вистарчило-б за найбільші алярми, але про се вони мало знають, бо Ляхи не допустять розпучливого крику Східної Галичини поза її межі.

Длятого мусять піднести грімкий голос американські і канадійські Українці.

Початок зроблено тепер протестами центральних українських інституцій в Злучених Державах до Ради Ліґи Народів.

Але головну протестаційну акцію американські Українці повинні приготовити на осінь, як у вересні с. р. збереться в Женеві Збір Ліґи Народів, в якому є заступлених понад 40 держав світа, а який радити-ме около два місяці.

Крім того американські і канадійські Українці повинні при кождій нагоді, коли збереться аліянтська Найвисша Рада (премієри головних аліянтських держав), висилати протести на її адресу. Тепер Найвисша Рада (Supreme Council) вже зібрана в Лондоні, де приготовляється до німецьких переговорів, котрі зачнуться дня 1. марта с. р. До неї повинні теж центральні і другі більші українські інституції висилати протест проти продовжування польської окупації Східної Галичини.

ЧОМУ УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИКИ ТА СЕЛЯНИ БОЙКОТУЮТЬ БОЛЬШЕВИКІВ УКРАЇНИ?

Мало є фактів в біжучій історії нашого народа так многозначучих, як факт, що правляча партія України має всего 15 тисяч членів. Що така горсточка людий не може представляти краю, що має 40 міліонів населення, се очевидне кождому; хиба людина, котрій очи заложені московськими рублями, може не добачувати сего.

Чим-же пояснити сей факт? Сказати, що Комуністична Партія (большевики) України мають лише 15 тисяч членів серед 40 міліонового населення тому, що серед партії переважають Жиди та Москалі, не поясняє ще цілої справи. Прецінь Українці моглиб приступати до партії мимо того, що в ній покищо переважають Жиди і Москалі. Тоді партія з часом зукраїнщилабся, значінне чужинців в партії зменчилобся, партія навязалаб звязки з українськими селянами та робітниками, закорінилабся серед працюючих мас України, сталаб виразителькою революційних стремлінь українського селяньства та робітництва, обнялаб провід в боротьбі за суспільне та національне визволенне українського працюючого народа зпід вікового гнету, словом, сталаб правдиво селянською та робітничою партією.

Чому-ж сего не сталося? Чому українські селяни та робітники держаться осторонь від Комуністичної Партії (большевиків) України, засуджуючи її в той спосіб остати на все маленькою партійкою жидівської та московської буржуазії?

Минувшина партії поясняє лише по части се явище. Те, що Комуністична Партія (большевиків) України не вела ніколи боротьби на Україні за суспільне та національне визволенне українського працюючого народа зпід царського гнету; що вона орґанізувалася аж по упадку царату; що вона повстала аж тоді, як московські большевики заняли Україну оружною силою; — все те також ще не поясняє всего. Прецінь навіть партія, котра не мала жадних революційних заслуг, моґла за кілька місяців щирої революційної праці зеднати собі довіре революційних мас України.

Чому-ж Комуністична Партія (большевиків) України не зеднала собі довіря селянського та робітничого працюючого народа на Україні і чому вона далі тягне мізерну еґзистенцію, як партія, обедююча всего одну три тисячну часть українського населення?

Відповідь на се може бути лише одна: Комуністична Партія (большевиків) України не тому остає мізерною партією, що вона притягає саму лише жидівську та московську буржуазію. І не тому, що партія не мала жадних заслуг супроти революції на Україні. А тому, що вона в ТЕПЕРІШНУ ПОРУ не являється виразителькою стремлінь українського робітництва та селянства. Тому, що ТЕПЕР вона не розуміє законів української революції. Тому, що вона ЩЕ И ДАЛІ остає чужою стремлінню українського працюючого народу до визволення. Тому, що вона ЩЕ ДАЛІ замикає очи на те, що революцію на Україні має переводити ніхто инчий лише український народ відповідно до своїх питомих умов, які зложилися під впливом історії. Тому, що вона ЩЕ ДАЛІ хоче кермувати українською революцією з чужого центру, не розуміючого України. Тому, що український працюючий народ ЩЕ ДАЛІ відчуває, що чужі революційні провідники поведуть революцію на Україні на користь власну, а не користь та пожиток українському працюючому народови.

Своїм бойкотом Комуністичної Партії (большевиків) України, українські селяни та робітники показали, що вони знають першу засаду всякої революції, всякого стремління до визволення; засаду, на котру забула жидівська та московська буржуазія, обеднана в Комуністичну Партію (большевиків) України; засаду, що всяке визволенне має прийти від поневолених самих.

В ДЕНЬ ВАШІНҐТОНА.

Сто сорок літ тому назад політична карта Північної Америки представлялася зовсім інакше, як тепер. На побережу Атлянтійського Океану було тринайцять анґлійських кольоній, на північи від них анґлійські посілости в Канаді, а на полудне та захід від них великі посілости Еспанії. Нині Канада далі остає під владою Анґлії, зате анґлійські кольонії на полудне від Канади стали самостійним від Анґлії союзом держав, котрий, обнявши велику частину еспанських посілостий, став одною з найбільших політичних одиниць на землі.

Політичну свободу і независимість від Анґлії здобули американські кольонії в революційній війні, котра велася від 1775 до 1783 року. Причинами повстання анґлійських кольоній в Америці проти матірнього краю були: економічний визиск та політичний утиск кольоній Анґлією. В тій часи Анґлійські політики та державні мужі покланялися економічній (господарській) науці, після котрої держава мала збільшати свою внутрішну господарську та військову силу через корисну заграничну торговлю.

У відношенню до кольоній, тобто заморських посілостий, ся політика була дуже дразлива: кольонію уважалося за погній, на котрім має рости богацтво матірного краю. Кольонії мали достарчати сирих матеріялів для анґлійських фабрик і мали купувати від Анґлії фабричні вироби, навіть хочби кольонії були в силі вирабляти їх богато краще та дешевше. Торговля кольоній із зовнішним світом мала бути так улаштована, щоби вона приносила користь на кольоніям, а матірному краеви.

Проти такої самолюбної господарської політики матірнього краю кольонії протестували щораз завзятійше. Очевидно, як се все буває, боротьба за господарське визволенне прибирала форму політичної боротьби, боротьби за політичну свободу, за політичну рівність, за право рішати про свою господарку своїми вільними голосами.

Коли на анґлійськім престолі засів король з деспотичним складом ума, непорозумінне межи Анґлією та кольоніями в Америці дійшло вершка і розгорілося революційною боротьбою за повне відорванне: В той спосіб почалася в 1775 році америкнська революція, в котрій американські кольоністи, переважно анґлійського походження, повстали проти того, щоби ними правив анґлійський парлямент та анґлійський король.

Понад сім літ тривала тяжка революційна боротьба, в котрій невправлені сили революціонерів мусіли боротися не лише з добре виправленими королівськими військами, але з байдужностю народа та невидержливостю в своїх власних рядах. Не раз і не два підчас довгих сім літ революція висіла як на волоску; вже ось-ось здавалося, що повстанне упаде. І за кождим разом ратувала його то відвага, то военний талан, то завзятість, то просто непоколебима сила волі, то зелізний характер одного чоловіка. Сим чоловіком був Джордж Вашінґтон, котрого за те охрестили почесним прізвищем „батька свого краю".

ПОЛЯКИ БОЯТЬСЯ, ЩО СТРАТЯТЬ СХІДНУ ГАЛИЧИНУ.

Польський соціяліст голувко пише у варшавській ґазеті „Роботнік", що Польща мусить дати „автономію" Східній Галичині, аби її не стратила.

Варшавська польська соціялістична ґазета „Роботнік" (з 25. січня с. р., ч. 24) містить передовицю п. з. „Східна Галичина", в котрій вона згадавши на вступі про арештовання Українців, пише так:

Коли читається ті відомости, треба запитати, як Польща хоче управляти Східною Галичиною? Чи справді наші власти думають, що зуміють утривалити свою владу у Східній Галичині при помочі репресій і насильств? Факт остане фактом, що у Східній Галичині Поляки становлять лиш одну трету часть загалу населення, а разом з Жидами несповна 40%, — іншими словами **Українці в Східній Галичині становлять абсолютну більшість.**

Українці змагають там до обняття влади у свої руки, до кермування долею краю, в котрім становлять більшість.

Пробували то зробити шляхом збройної боротьби. Програли її, і переконалися, що проти волі місцевого польського населення, сильного не тільки численно але культурно, економічно і політично, — не зуміють управляти Східною Галичиною.

Але тимбільше не зможемо ми на довшу мету управляти проти волі більшости.

Згадавши про відносини Польщі до сучасної Литви і Білої Руси, пише дальше автор статті, Голувко так:

Східна Галичина находиться в тій ситуації, що частина населення, а саме польська, горячо хоче належати до Польщі, а українська змагає до власної державности. Тимчасом населенне польське й українське є так поплутане (?) з собою, що неможливо (?) перевесит ніякої етноґрафічної границі. Місто Львів може служити за зразок патріотизму іншим польським містам, що є островом в морі українських сіл, а повіти тернопільський і збаражський, що лежать над Збручем, мають польську більшість і т. д. Треба отже найти компроміс між баданнями Українців і Поляків у Східній Галичині.

Тимчасом поступаємо зовсім навпаки — ніби окупанти в завойованім краю.

Забуваємо, що справа Східної Галичини зовсім не є ще вирішена і не можемо мати певности, що буде вирішена в нашу користь. Коли Тешинський Шлеск, де безспірно є польська більчість, признано Чехам, то що-ж говорити про Східну Галичину, де ми є меньшостю.

Висказавши опісля свою думку на ролю Чехів в справі Східної Галичини і бажання Анґлії створити окрему державу із Східної Галичини під своїм протекторатом та про поїздку митр. Шептицького до Риму, говорить він далі про „небезпеки" для Поляків.

Все те вказує — пише Голувко — **кілько небезпек висить над нами в справі Східної Галичини.** А ми поступаємо так, щоби ті небезпеки ще побільшити, ще більше розюшити Українців. На шляху репресій хиба нішо крім розюшення Українців не зискаємо, а натомісць ослаблюємо значінне тих українських елементів, котрі хотять з нами порозуміння (?). І то порозумінне мусить (?) наступити. Справа Східної Галичини мусить бути розвязана в дусі компромісу (?), пожиточного для обох (?) сторін. Пропонованне Українцям університету в Станиславові є таким смішним охлапом, як жертвованне нам свого часу міського „самоурядовання" через Росію.

Незалежною державою Східна Галичина не може бути (?), бо з такого дробу двох народів не можна створити здатної до життя держави. Треба отже шукати іншої дороги.

Можливим для обох сторін компромісом буде, на мою думку, широка політична автономія Східної Галичини. Східна Галичина повинна одержати власний сойм і власний уряд. Закордонне представництво, монета мита, торговельні договори, війско декотрі інші справи повинні бути спільні (?) і належати до варшавського (?) уряду, де засів би міністер — Українець для справ Східної Галичини. Одночасно Східна Галичина мала би відповідний вплив на справи застережені для центрального уряду в законодатній дорозі, висилаючи послів або делеґацію від львівського сойму до сойму у Варшаві. Таксамо і конституційній дорозі була би застережена участь Східної Галичини у виборі начальника держави.

А з другого боку, річ натуральна була би конституційно застережена участь польського елементу в уряді і адміністрації Східної Галичини, повна рівноправність польської мови в адміністрації, судівництві, соймі, самоурядованню при далеко ідучій взаглі культурно-національній автономії головно в шкільництві.

Така розвязка справи Східної Галичини, сміла і рішуча, мусить дуже скоро принести добрі висліди. **Польща, коли хоче бути конституційною демократичною державою, не може погодитись на те, аби витрачувати свою енерґію; мати міжнародні труднощі тільки в імя того, щоби меньшість могла управляти більшостю. А то може відбуватись тільки на шляху таких привілеїв і насильств, яких допускались Німці в Познанщині. Ніколи не забуду промови на зїзді Союза міст бурмістра одного з міст в Східній Галичині, котрий благав зібраних щоби не допустили до поширення закона про самоурядованне, обовязуючого в бувшім „королівстві", на Східну Галичину, бо інакше Українці, котрих є більшість, візьмуть владу в свої руки. Загально-польський державний інтерес, котрому повинні бути підпорядковані льокальні інтереси, вимагає відокремлення Східної Галичини.**

Після усталення наших границь національні меньшости становити-муть в Польщі одну трету часть загалу населення. Вже се вказує, як важним і нагальним є опгодженне інтересів тих національних меньшостий з інтересами „річипосполитої". Інакше — буде се вічно ятряча рана, ослаблююча наш державний організм.

Ті всі причини, причини слушности і справедливости, міжнародня ситуація, державний інтерес Польщі, її внутрішня консолідація, кажуть Польщі як найскорше розвязати справу Східної Галичини, а по нашому дасться се полагодити єдино на шляху широкої політичної автономії для Східної Галичини.

* * *

Львівський дневник **„Український Вістник"** в 5. ч. з 29. січня с. р. відповідає так на сю статтю польської ґазети:

„Не маємо можности перевести вичерпуючої дискусії із польським соціял-демократичним публіцистом, всежтаки звернемо увагу на деякі його, кажучи легко, „помилки" і погляди.

А саме, цікаво було-б нам знати, яка і чия статистика виказує Поляків в Східній Галичині аж одну трету часть загалу населення? Під теперішню пору розпоряджаємо тільки урядовою статистикою (австрійською), переведеною в р. 1910 польськими урядовими чинниками, яка виказує на суцільній українській території Східної Галичини по віроісповіданню:

гр. католиків	3,335.000	64	проц.
рим. католиків	1,200.000	23	„
мойсеєвого вір.	640.000	12	„
інших		1	„

При тім треба мати на увазі, що з 23% римо-католиків щонайменьше одна трета часть є Українцями латинського обряду. На якій отже основі Голувко аж одну трету часть загалу населення назвав Поляками? Таксамо годі знати, відки він взяв, що Тернопільщина і Збаращина мають польську більшість, коли урядова статистика з 1910 р. (гл. К. Кжизановскі і К. Куманєцкі: Статистика Польскі, Кракуф 1915, ст. 58) виказує

„Греко-католиків, отже безсумнівних Українців:

Збараж	43.600	60.9	проц.
Тернопіль	76.100	53.5	„
а римо-кат., отже сумнівних Поляків:			
Збараж	22.000	31.6	проц.
Тернопіль	46.200	32.5	„

„І коли допускаємі такі „помилки" в ріжних „Ґоньцах", „Вечорних", „Словах" і .т. п., то такі байки не повинні міститися в ґазеті, що хоче претендувати на віродостойність.

Таксамо пустою фразою є уступ про те, що Українці програли війну через опір місцевого польського населення. Мусимо Голувці пригадати загально відомі факти, а саме, що польська меньшість ніде не ставила опору, крім Львова, де оборонцями „загроженої польщини на кресах" виступили молоді і некритичні читачі трильоґії Сєнкевіча, а також і такі завзятці, як недавно суджений наглим судом вломник Татаржинський (вступив до польського війска дня 3. падолиста, 1918!). **Українці програли війну мілітарно н ечерез опір місцевого польського населення, тільки через напір польсько-французької, добре озброеної армії ґен. Галлера проти позбавленої амуниції української армії і цілковитого відрізання від світа, через пошести, брак одягів, обуви і т. п.**

„Також повинен знати Голувко, що серед Українців нема елементів, готових до порозуміння на його плятформі. Про те можна було переконатись на протязі двох останніх літ, а зате цілий український нарід може прийти до порозуміння з Поляками **на єдиній плятформі: свобідного самоозначення народів.** Рацію має Голвуко, що ніякими охлапами Українці не дадуть себе задурити. Ера боротьби за кожду школу зокрема, за кождого учителя, концепіста намісництва, за субвенції для шкіл, інституцій, тої дрібничкової боротьби, веденої в Австрії і в галицькім соймі, минула і вже не вернеться. Великі жертви і ріками пролита кров українського народу — навчили нас домагатись від компетентного ареопаґу тільки великих річий, то є повної волі, повної свободи рухів. всестороного розвитку".

Далі стаття сконфіскована.

СПРАВА ЗБІРОК В ОЛИФАНТ, ПА.

(Допись „Свободи").

Від якогось часу міститься в часописі „Америка" виказ жертв під назвою „Для Тебе, Україно". Між іншими єсть там, що збірка з „Українського Дня" в Олифант., накваншена.

З огляду на се, Олифантська Громада, зібрана на зборах дня 13. с. м., протестує проти того, бо гроші з „Українського Дня", в сумі 600 дол., були в своїм часі вислані до У. Н. К. Отже не в Олифанті є накваншені, як подає „Америка", але в У. Н. К. в Ню Йорку. Нас дивує, чому часопись „Америка", не спитавшись броду, лізе у воду,—кпить собі з нашої громади, яка цілковито на то не заслуґує, — мовчить за що інше.

На висше згаданих зборах ухвалено післати Українського Горожанського Комітету у Львові на сироти 200 дол. і на Бурсу в Новім Санчи також 200 дол. Гроші, які ще має місцевий Комітет, не належать до збірки з „Українського Дня".

Також ухвалено продовжати акцію несення помочі нещасним братям в старім краю.

Мих. Душний, пред. зборів;
Мих. Климко,
Д. Хомин, секретарі.

НА ПОМІЧ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Організація Український Народний Союз, після ухвали 15. Конвенції, переслав:

Земельному Банкови Гіпотечному у Львові до передання У. Г. Комітетови, драфтом Амерікен Експрес Ко. ч. 1683787 суму	$2.475.00
Др. С. Смаль-Стоцькому в Празі, до обділу між наших інвалідів і студентів перебуваючих під пору в Чехо-Словаччині, драфтом Амерікен Експрес Ко. ч. 1683791, Чехо-Словацьких Корон 90.0000	1.251.00
Др. С. Дністрянському у Відни, до обділу в порозуміню з Тов. Січ, межи наших вигнанців в Юго-Славії та між інвалідів і студентів перебуваючих під пору в Відни, двома драфтами Амерікен Експрес Ко. ч. 1683788 і ч. 1684015	1.236.00
Разом вислано	$4.962.00
Кошт драфтів і пересилки	38.00
Разом	$5.000.00

Іван Каштанюк,
голов. рекорд. секр. У. Н. С.
Джерзи Сіти, 19. Лютого 1921 р.

НА ПОМІЧ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Братство св. Михаїла, відділ 350 в Стемфорд, Конн., передало мені до вислання $10.00 на підмогу читальні Просвіти в Кракінци, пов. Яворів, які, оплативши сам пересилку, виславем на адресу Земельного Банку Гіпотечного у Львові з просьбою о переданне, після призначення, драфтом Амерікен Експрес Ко. ч. 1683786.

Іван Каштанюк,
голов. рекорд. секр. У. Н. С.

Клим Поліщук.

КОЗАКОВИ.

Для Тебе, гопачний козаче,
Сокет і звучний тріолет, —
Я-ж згину й ніхто не заплаче:
— Проти нас печальний поет!...

Загину з думками про волю,
Сховають, як завжди і всіх,
Сховають не здолають лиш болю,
Який зостанеться для їх...

Той біль сходить вранці туманом,
Говорить він в росі, на зорі,
Як потом крівавим над ланом
Вмивають лище косарі.

Як потом крівавим, сльозами
Впивається наш гречкосій,
Так я упиваюся вами,
Що ждете прийдешніх Месій...

Так я, повен смутку й жалоби,
Чекаю на радість руїн,
Як згинуть тирани і жлоби
Під рештками зраджених стін...

Так віру величній руїні,
Так мрію самітно в журбі,
В той час, як по всій Україні,
Козаче, ти радість юрбі!...

Козаче! Ти тьмарна омана
Для тих, що засліплені є,
Ти гордість старого жупана,
Який у музеї гниє!...

Я-ж віру з безмежним терпінням
В барвисто розстелений лан
І марю останнім подзвінням
Одвічних козацьких кайдан.

Львів, 7. січня, 1921.

ДЕЗЕРТИР.

(Оповіданнє з українсько-американського життя).

(Докінченне)

III.

Петро Процик їхав до Америки міжпокладом, тож подорож була досить невигідна. Та він не тратив надії і відваги а навіть непомітно почав відзискувати веселий настрій. Ба, й підспівувати почав собі веселі пісоньки, яких не позволяла йому співати його подруга.

Причалили до Ню Йорку. З валізкою в руці пішов до Сіта. Вже третього дня постановив собі найти якунебудь працю. старому краю мав занятте торговельного аґента. Ввійшов до першого стрічного офісу при Бродвей й спитав чи не потребують робітника. Вони зразу осміхнулися, глянувши на його. Та він старався переконати їх, що зуміє працювати:

— Маю ще грошей на яких два тижні. Позвольте мені працювати в вашому офісі кілька днів безплатно. Коли я варта ще щось, дасьте мені роботу, коли ні відправите мене. І я шукати-му що иншого.

Пощастило йому. Вже на другий день мав запевнене становище. Урядуваннє в цьому офісі було йому спочатку чуже, але він працював пильно і щиро. Тут теж ліпше подобалося йому, як у старому краю. Урядники були тут привітливійші. Зразу найняв собі кімнатку на піддаші, бо ціна за гарнійшу, умебльовану кімнату клякала його. Дякуючи його товарискости, чемности й услужливости число товаришів його збільшалося. Ще місяць не працював у цьому бюрі, а вже подвоїли йому платню. До кінця року платня чотири рази збільшилася і він заощадив собі гарну сумку. Ще за якийсь час був уже спільником фірми. Виглядав здоровійше, обголив бокобороди й уси, зачісувався по американськи. Купив нове вбраннє, яке було давно його мрією і наче відродився в ньому. І давнійше любив жіноче товариство, але свобіднійше почувався в мужеському. Ніколи не пив за богато, ніколи не був пяний, але й ніколи не ухилявся від товариства.

— Слухайте, містер Процик, вам оженитися би, доки будете парубкувати? — говорили товариші. — Шкода вас, а наші Американки добрі жінки.

Процик осміхався й звертав розмову на иншу тему. Раз на тиждень перечитував старокраєві часописи, чи не найде якої вістки про своїх рідних — та не було. А він так хотів би почути, що їм добре живеться, що сповнилися їм їх бажання. Чи може думають, що він уже не жиє, а може взагалі й не згадують його? Нераз збирався написати листа — та не міг рішитися. Бож він усе був наче чужий для своєї жінки а навіть для дітий. Вони його не розуміли, а він їх розумів лишень так, що вони бажають жити по великопанськи.

Минали роки. Петро Процик став справжнім богачем. Нечайно помер його спільник. Кілька місяців по похоронах вдова запросила його до себе на обід. Вона була жінкою, що розуміла слово „бизнес".

— Бачите, містер Процик, справа осьтак мається. Я від смерти мого чоловіка сама властиво мушу вести його бюро. Та для мене це невідповідне, я повинна би понехати це, та потребую грошей і для себе і для дочок. Сама не можу щодня заходити до офісу, а не хотіла би я пустити його в чужі руки. Як вам це подобається, містер Процик?

Та Процикови подобалося воно так, що він постановив усунутися. До тижня продав свій шер за 160 тисяч долярів. Потім зробив він так, як робить богато Американців-бизнесменів — усунувся для відпочинку. Купив песедж-салун і віхав до Европи...

У Львові заїхав до першорядного готелю. Ще тогосамого вечера вийшов на місто, бо воно цікавило його по стільки роках розлуки. Перебув преціть европейську війну в Америці. Місто значно змінилося. Склепи не виглядали вже такі новенькі, як перед війною, світили пусткою, а на виставах видно було лишень кусники „ерзац" мила, порошок до прання, паперовий шпаґат, паперові портфелі, ба паперові вбрання, черевики з деревляними підошвами й инші такі „здобутки" европейської війни. Вулиці були занечищені, всюди видніли купи брудного снігу. Проходив весело вулицями й згадував у думках цей вечір, як то він забравши пакунки — втік з дому від жінки і дітей.

Підійшов до дому ч. 11. цего „з залізною брамою", що то дочка Оля цього пропамятного вечера радила матері купити його. Думав, що родина його вже тут віддавна мешкає. Застав тут тогосамого огородника й назвав його по імени. Огородник здивувався, бо не пізнав його.

— Чи тут мешкають панство Процики? — спитав.

— Ні, тут такі не мешкають і ніколи не мешкали. Та я їх знаю, вони мешкають під ч. 7.

— Якжеж їм живеться?

— О, дуже зле їм живеться!

— Таж вони, здається, дістали якусь велику спадщину!? — викликнув здивований Процик.

— Не хочу про це богато говорити. Та вже геть по місті говорять люде, як то вони проциндрили цю спадщину. І мені винні вони 134 корони й ніяк не можу дістати від них цих грошей... Зачувати, що по Різдві буде в них екзекуція.

Петро Процик подякував огородникови й непевним кроком пішов у вказаний дім ч. 7. Двері від кухні були відчинені. Увійшов тихцем до гостинної, бо хотів чути розмову з сусідньої їдальні. Мешканнє мало пригадувало йому кімнату, яку покинув перед 9 роками. На стінах не було вже образів а й обстанови мало що остало. Голоси його рідних значно змінилися. Крадьки глянув ізза портієри. О, це не була вже його давня, огрядна червонолиця жінка! Похуділа. На лици видно було морщини. Оля виглядала гарно, але була бліда. Жінка шила на машині а Оля мала в руках якусь ручну роботу. Голя виділа звернена лицем до вогню, тож не міг бачити її лиця. Вона, здається, плакала.

— Цікава я за кілько Стефан продасть цей образ? — говорила мати змученим голосом.

— Більше не візьме, як сто марок — відповіла Оля. Та що пічнемо навіть і з цими сто марками, коли огородникови мусимо віддати цей давний довг 134 кор., чинш не заплачений, завтра Різдво, а в хаті нічого!

— Мусимо, дітоньки, латати нашу біду як можемо. Ось я за це шиття візьму решту. Степан мусить зараз по святах шукати праці.

Заплакана Галя глянула по кімнаті. Мати нахилилася до неї й погладила по рамени.

— Мамо, що тут нам може помогти? Ось уже девять літ, як прийшов до нас цей проклятий нотар і сказав нам про спадщину. Ця спадщина завернула нам голови а війна доїхала нам.

— А була це гарна сума, як на передвоєнні часи — докинула Оля. — І розійшлися ці гроші, Бог зна' де, ще ми й добре не розглянулися.

Мати зітхнула тяжко:

— Я таки скажу, що ми всі завинили, ми змарнували цей маєток. Обо Степан потребував тоді покидати своє місце!

— Я хотіла би лишень, щоби тато вернули — заявила Галя, споглядаючи в огонь. — Якось вже тоді жилося би тай не повмирали би ми з голоду.

— Я вже вернув! — викликнув батько, виходячи зза полинялих портієр.

Мати поклала на стіл окуляри й перелякана видивилася на нього. Пальці в неї почали дрожати, вона вхопилася за конець стола. Оля здивована гляділа. Галя скрикнула:

— Це батько! Я пізнала вас, тату, хоч ви зголили вуса й бокобороди!

Вона перша кинулась йому в рамена. Инші не могли промовити слова. Петро Процик підійшов до жінки, поклав руку їй на рамя й мовив:

— Що було, то минуло! Якраз нині минає 9 літ, як я був у цій самій кімнаті й чув вашу розмову з нотарем. Я чув усе, що ви говорили, що ви задумували зробити з мене і з себе — тому мені тоді прийшла думка виїхати до Америки. Весь час в Америці думав я, що вам добре живеться, як ви це собі наперед змалювали і що ви мене не потребуєте.

— Та ми дістали цих 25 тисяч... промовила несміло жінка. — Петре, чи то дійсно ти — мій чоловік?

— Мені здається, що ти не пізнаєш мене, тому що я по американськи зодягнений? Та ось зараз переконаєшся, що я твій Петро — говорив він, показуючи шлюбну обручку.

— А я пізнала би вас, тату, денебудь — сказала Галя, — та ви вже й переконалися про це.

— Великий край Америка — говорив весело батько. — Жаль мені цих девять літ, але тепер можете собі купити цей дім з „залізною брамою" тай прибрати собі ще й назвище Юрченко. А ти, Олю, коли твій наречений ще не пропав, то тепер легко можеш його мати. Гадаю, що Галя вже трохи за стара до пансіонату, але може вона схоче поїхати за границю. Грошей я досить привіз зі собою.

Мати розплакалася.

— Годі було ліпше продати! Жид не хотів більше дати як 90 марок! — викликнув задиханий син Степан, вбігаючи до кімнати. — Та все ліпше щось, як нічо!

Батько поклепав сина по плечи:

— Це правда, сину, ліпше щось як нічо. Та цих 90 марок буде може якраз на одну чарочку, як поїдемо до Америки. Спакуєте свої річи тай за яких три-чотири дни можемо їхати.

На хаті запанувала тишина. Чути було лишень плач матери.

— Господи, то я вигнала тебе тоді з дому. Я нераз жалувала цього.

Він вдруге поцілував її й погладив по голові, на знак, що прощає їй.

— А я вийшов добре на цьому — говорив усміхаючися батько. Та вам тяжко приходилося жити цих десять літ. І моя в цьому вина, та все вже скінчилося. А тепер підемо на місто.

Вийшли з почуттем полекші. Через вікна споглядали здивовані сусіди. Споглядали на родину, що ступала в діл улицею.

— Може знова яка тітка записала їм своє майно? — говорила підсміхаючися сусідка з 5. числа.

— Це, здається, вернув відкілясь її муж, цей нездара... — говорив сусід з під 3-го числа.

Петро Процик, що мав дуже добрий слух, обернувся скоро й вклонився.

— Як на початок, то й це добре, — сказав до себе.

НЕГРАМОТНА ҐАЗЕТКА ВПАЛА

(Допись з Шикаґо, Ілл.)

Неграмотна ґазетка, що звала себе гумористично-науковою і виходила в Шикаґо вже не виходить.

Не виходить тому, що State's Attorney взяв в оборону людий, яких швець від сеї ґазетки чернив. І певна річ, що State's Attorney справи не попустить хочби шевцеви захотілось щераз забавитись в редактора.

Кому шевська „Оса" заподіяла кривду очерненнєм, добре буде, коли така особа постарається о анґлійський переклад дотичного пашквілю і такий переклад потверджений „афідевитом" вишле до бюра State's Attorney-a в Шикаґо.

Не зашкодить додати, що шевця викинула із книгарського бизнесу його чесна подруга. На неї він був записав усе своє майно, щоб в такий спосіб охоронити себе на случай, коли хто із нападених ним людий домагавбися через суд відшкодовання за образу чести. Але коли швець-редактор почав „кавалірувати" в однім польськім салуні, його перепись майна вийшла йому на шкоду. Тепер книгарню заложену шевцем веде подруга, а його навіть не видати. Говорять, що State's Attorney так забрався до справи, що швець з Шикаґо „смикнув".

Можна сподіватися, що подібна доля стріне ще й нюйорську ніби-гумористичну шмату, видавану дикунами з канадийських лісів за московські гроші. Не зашкодили-б. . . . Ая.

ЗНИЩЕННЄ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІСІВ.

Облічують, що американські ліси займали колись 822 міліонів акрів землі та містили в собі 5.200 біліонів кубічних стіп дерева. Доси викорчовано, випалено, прорубане та перебрано вже звиш дві третих того лісового простору. Сегодня в Злучених Державах лишилось вже тільки 463 міліонів акрів лісу і 2.214 біліонів стіп дерева. І не все то дерево вже таке як було. Дійсного пралісу заховалося вже лише 137 міліонів акрів. Решта ліс перебраний, молодий або просто безвартісний зруб.

І в недалекій будуччині його може зовсім не стати. Нового дерева виростає річно ледви 6 біліонів кубічних стіп, а вирубується йгоо і зуживається 56 біліонів. Америка зуживає рікрічно 40 біліонів стіп будівляного дерева, 87 міліонів зелізнодорожних „швелів" близько 5 і пів міліона „корчів" деревляної маси (на папір) і 110 міліонів корчів опалу (корд — 128 кубічних стіп). Те знищенє американських лісів представляє велику небезпеку для хліборобства, для індустрії і для будівництва Злучених Держав. Хочби навіть зменшити потреби до можливого мінімума, то все таки вони вимагатимуть яких 35 біліонів самого будівляного матеріялу.

Та не лиш, що ліси взагалі вирубуються і винищуються, а й те дерево, що лишилося, робиться все менш приступно для більшости населення та головних індустрій. Вони в Америці на сході, а ліси тут вже давно мало не зовсім повирубувано. В Новій Англії лишилось вже лиш пять процент давного пралісу. В 1850 році Ню Йорк був на першім місци в продукції дерева; тепер його продукція не задовольняє навіть десятої части потреб населеня й індустрій нюйорської держави. В 1860 році Пенсилвенія могла це заосмотрити деревом всю Америку; сегодня в цілій Пенсилвенії не можна вирубувати його стільки, скільки треба в однім Пітсбурґу.

Понад американські Великі Озера простягались соснові ліси, які облічують на 350 біліонів стіп дерева; сегодня нема його більше як 8 біліонів. Ще в 1892 році з понад Великих Озер розвозили будівляний матеріял по всіх центральних державах і на схід аж до нової Англії. Тепер Клівленд, Дітройт, Шікаґо мусять сами з далеку спроваджувати собі дерево. В послідних 20 літах все те будівляне дерево, що уживається в східних та центральних державах, достарчали соснові ліси полудня. Та й вони дуже проріділи: в слідуючім десятилітю ледви вистануть для потреб самих південних держав.

Така сама історія твердого дерева в Америці. В центральних державах його вже давно нема, понад Великими Озерами дуже зменшилося і помалу вичерпується на полудни. В долині полудневого Місісіпі запаси ще великі, та й там більше вирубується як виростає Американська індустрія вже відчуває брак доброго дуба, топол ясеня. та оріха.

В 1909 року Америка вже не продукує досить своєї деревляної маси для виробу паперу. Правда, на заході і в Аласці єсть ще досить дерева для того, та транспортові відносини не дозволяють ним покориструватись. Дві третих всего ґазетного паперу в Америці імпортується з Канади.

Половина всіх американських лісів лишилася в трех державах на самім заході, понад Тихим Океаном. В минулім році західне не дерево заповнило вже мало не всі торги центральних держав і починає випирати вже й з сходу південну сосну. Розуміється через збільшені кошти транспорту і зменшену конкуренцію дерево з кождим роком дорожіє. Врешті, конець кінців і західні ліси вичерпаються, і тоді Злучені Державам може прийтися спроваджувати дерево з Сибіру та Полудневої Америки.

Галя.

„ЛЮБІТЬ ВОРОГІВ ВАШИХ!"

Є в читанці з IV. степення народніх шкіл уступ під повисшим наголовком. Сей уступ належав до моїх найлюбійших. Часто я його відчитувала і в дитячій уяві ачила усе представлене там, як живе. Я перенялася ним так, що може й сам автор не сподівався.

А тепер тяжко мені погодитися з теперішним ладом на світі.

Вже сама війна страшна собою, а щож доперва її наслідки — нужда й терпіння населення.

А там по таборах томляться і терплять брати наші, кість з кости, кров з крови нашого народу! Серце рветься до них, обімлілі руки не можуть помочи. І гадки одна за другою не дають спокою.

Невжеж безборонний полонений є так небезпечним ворогом побідника, щоби його томити до крайности і замикати в тих ославлених таборах, де чигає на нього смерть і ще страшнійша від смерти нудьга та тута за своїми?

Чиж ті люди, що стоять у керми правління, ніколи не були дітьми і не читали народніх читанок?

Мені вічно стоять перед очима сцени з недавної минувшини.

В той час, коли були бої большевицьких війск з польськими під Красним, гнали нераз через наше село полонених Поляків.

Чиж можна зобразити собі страшніщу нужду? Люди йдуть дорогою з похиленими головами, сумні, зроспучені невдачою, а такі опущені, такі безпомічні, ті, що не вчора гордо йшли на зустріч ворогови. І йде так що дня, що ночі сумний коровід. Часом мої домашні біжать дивитися, — та я спинюю їх, бо мені так соромно, неначе я сама йду між ними.

Одного разу досвідом збудив мене ґуркіт гармат. Я поглянула у вікно і знову побачила нещасних польських вояків. На дворі листопадовий холод, а вони, йдучи, хиляються, згортають розсипане по дорозі сіно і окривають ним прозяблі груди!

Жаль стискає серце, і сором, і гнів на все людство.

Ой, люди, люди! Як ви могли подоптати так людське достоїнство? Хто тут виновником?

От і виновник — надїїхав на кони молоденький большевицький старшина, одягнений у польський мундур, сіяючий.

Я не втерпіла і почала в острих словах робити йому викиди, а він усміхнувся і сказав з добродушним здивуванням:

— А вам їх жалко?

По тих наївних словах пізнала я, як далекою була та дитина війни від жорстокої дійсности!

О справді, мені стало „жалко", — але й того молодого старшини.

— — — — — —

Або таке.

При кінці вересня 1920 року пішла я до Красного і задержалася на двірці. Повно було поїздів та людий, а я пішла поміж ними і не дивилася, думаючи про щось инше. Вкінці сіла я змучена під плотом на камінь. Тут відкрився мені вид на довжезний поїзд полонених большевиків.

Люди, вбрані в ріжнородне лахміття, винужденілі, або сидять, або стоять в дверах товарових возів, байдужі на всьо, з похиленими головами. А перед кождим возом проходжується польський жовнір з крісом.

Я встала й хотіла підійти блище.

В тім заметушилося коло возів. Появилися якісь люди з кусями хліба в руках. Вони показували полоненим сей хліб і щось до них кричали. І тут счинився рух у возах такий, якби зайшло щось надзвичайно важне. Сцена, яка тепер представлялася моїм очам, є може одинока в своїй жорстокости.

Люди в возах живо скидали з себе сорочки — чуєте! — останні сорочки з тіла і подавали тим якимсь торговцям. А торговці брали сорочки до рук, оглядали товар з усіх боків і коли припав до вподоби, подавали за нього кусник хліба, а як ні, — кидали ним назад до воза.

В одній хвилині забілілися всі двері та отвори возів кусниками білля, а воздухом пішов якийсь зойк, неначе молитва голодних.

Сцена була так проймаюча, що присутні старшини і урядники відвернулися з відразою і живо відійшли. Я не могла рушитися з місця, стояла як прикована.

Напроти мене жовнір, спертий на крісі, ще молоденький, майже дитина.

Ми глянули собі в очі — і засоромилися своєї ситости, своїх цілих одінь.

Хвилинку так стояли ми напроти себе і читали гадки з очий. В тім жовнярик-дитина нахмурився, відвернувся, закричав на полонених і пішов на другий кінець.

Може він відчув в мені одну з тих, що ще так недавно промовляли до нього в школі словами:

„Мілюйце непшияцьоли ваше"...

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

NEW YORK, N. Y.

УКРАЇНСЬКИЙ БЕНЕФІСОВИЙ КОНЦЕРТ

відбудеться **вівторок, дня 22. лютого 1921** (Washington's Birthday) в У. Н. Домі, 217-219 E. Sixth Street, New York, N. Y. Михайло Зазуляк, баритон. Пані Емилія Корнат, сопран. Мирон Корикора, скрипак. Karel Leitner, піяніст. Український Хор під управою п. Д. Онуфрика. Початок точно о годині 8-ій вечер. Вступ 50 центів. Тікети продаються: в Українськім Парохіяльнім офісі, 22 E. 7th St., в Січовім Базари, 34 E. 7th St., в American Ukrainian Exchange, 30 E. 7th St. і в день концерту при касі. 42-43

PITTSBURGH, PA.

Заходом **Української Шкільної дітвори** при церкві св. Івана Хрестителя, С. С. Пітсбург, відограється представленнє получене з концертом **ВІНОК НА МОГИЛУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**, діточа сцена в 2-ох відслонах, нап. В. Лебедова, в честь шістьдесять літних роковин смерти Тараса Шевченка, **в неділю, дня 27. лютого 1921 р.** в парохіяльній гали на S. S. 7th Street, Pittsburgh, Pa. 43145

Дорогі Родимці! Шкільна дітвора на С. С. в Пітсбургу обходити-ме 60-літні роковини смерти незабутнього Кобзаря України, Батька Тараса. Діти наші, се наша надія, тому варта приглянутись їх першому виступови. Ваша присутність заохотить їх в дальшій науці і додасть відваги надальше. Ми сподіємося, що Дорогі Родимці загостять на се торжество, щоби гідно пошанувати память найбільшого нашого поета Тараса.

Не забудьте помянути не злим тихим словом Тараса Шевченка.

Дохід призначений для вдів і сиріт по борцях за волю рідного народа. Початок о годині 7-мій вечер. Вступ 50 і 35 цнт. С. Ягелло.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів даєсь відповідний опуст. Дворазове оголощене з 5 стрічок $1.00.—(

Пошукую своїх братів **МИКИТУ** і **СТЕФАНА** і сестру **ПАРАСКУ БАКУН.** Вони походять з села Майдан, повіт Гусятин, Гал. Мають перебувати в Канаді. Хтоби о них знав або вони самі, проситься зголосити на адресу: CATHERINE BAKUN, 95 Chapel St., New Haven, Conn. 43-5

ПОТРЕБА молодого мущину, інтелігентного і довірочного до ведення кореспонденцій в українській і польській мові і другої офісової праці. Пожаданий такий, що має охоту до праці і посідає мірну вправу писання на машині. Початкова платня $20.00. Зголошення слати на адресу: CORRESPONDENT, c|o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 42-43

Пошукується МАРІЯ ЧЕРНИШ, родом з Копичинець, улиця Калинівщина, повіт Гусятин, Галичина, що 1908 року виїхала до Америки і з початку перебувала в Ню Йорку. Пошукувана числить тепер около 28 літ. Хай вона сама або хто знає її адресу зголоситься до брата Федора Черниш, що має до неї дуже важну справу. Адрес: FRED CZERNYSH, 197 Caroline St., Hamilton, Canada. 41-43

КУПЛЮ ДІМ дво-фамілійний в Брукліні, або в Стейтен Айленд, або в Ґрейвіл (Н. Дж.), або в Нюарку. Зголошення з услівями слати до: M. W., c|o Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J. 41-43

НА ПРОДАЖ бучерня і ґросерня, з усім уладженнем шторовим, бизнес добрий, серед Українців і Славян. Добра нагода купна для Українця-бизнесмена. Хто хоче заінтересуватися сею продажею, зволить зголоситися до штору під ч. 38½ Greene Street, Jersey City, N. J. 43,5,7

НА ПРОДАЖ Ресторан і Лонч Рум під ч. 132 Church St., New York. Голоситись особисто під згадане число. 43-45

ПРОДАМ ТАНО кількадесять українських книжок за половину ціни. Добра нагода для читалень і аґентів, бо книжки є нові і цікаві змістом. Продаю, бо іду до краю. Голоситись до: ADAM BRATKOWSKY, 96 Hazel St., Woonsocket, R. I. 43-45